

УДК 378.4(44)

DOI: 10.30838/J.BPSACEA.2312.260422.45.850

ВИЩА ОСВІТА ФРАНЦІЇ ОЧИМА УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ

ЛИСЕНКО Г. І.^{1*}, канд. іст. наук, доц.,

КОСТЮКОВА М.², студ.,

ГАЛЯСОВСЬКИЙ В.³, студ.,

БАЛАН О.⁴, студ.

^{1*} Кафедра українознавства, документознавства та інформаційної діяльності, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, вул. Чернишевського, 24-а, 49600, Дніпро, Україна, тел. +38 (0562) 46-94-98, e-mail: lysenko.halyna@pgasa.dp.ua, ORCID ID: 0000-0002-6216-5025

² Кафедра металевих, дерев'яних і пластмасових конструкцій, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, вул. Чернишевського, 24-а, 49600, Дніпро, Україна, ORCID ID: 0000-0002-0417-2673

³ Кафедра металевих, дерев'яних і пластмасових конструкцій, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, вул. Чернишевського, 24-а, 49600, Дніпро, Україна, ORCID ID: 0000-0001-5334-4024

⁴ Кафедра організації і управління будівництвом, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, вул. Чернишевського, 24-а, 49600, Дніпро, Україна, ORCID ID: 0000-0003-0356-0022

Анотація. *Постановка проблеми.* Болонський процес започаткував формування єдиного європейського простору вищої освіти, в якому сучасні студенти в рамках програм академічної мобільності отримують унікальну можливість набути академічного досвіду і професійних компетентностей, що формуються впродовж їх навчання в закладах вищої освіти інших країн. Зокрема, студенти магістратури Придніпровської державної академії будівництва та архітектури в рамках договору з вищою інженерною школою м. Сант-Етьєн (Франція) отримали можливість долучитись до освітнього процесу у французькому закладі вищої технічної освіти та провести порівняльний аналіз організації навчального процесу у ПДАБА та ENISE (École nationale d'ingénieurs de Saint Étienne) в межах вивчення дисципліни «Методика викладання у вищій школі». **Мета статті** – провести порівняльний аналіз систем вищої освіти сучасної України та Франції на основі даних Державної служби статистики України та Статистичних орієнтирів і довідкових матеріалів Франції; охарактеризувати методи підвищення кваліфікації французьких викладачів (на прикладі вищої інженерної школи м. Сант-Етьєн).

Висновки. У сучасному глобалізованому світі якісна вища освіта стала вагомим засобом забезпечення високого рівня кваліфікації фахівців у всіх сферах життєдіяльності людини. Збільшення попиту на здобуття вищої освіти, а також збільшення кількості студентів посилюють тиск на вищу освіту та стирають кордони між економічним та політичним секторами. Обмін студентами та програми подвійного дипломування надають можливості інноваційного навчання студентів, а також підвищення ефективності здобутої освіти, що у свою чергу, сприяє підвищенню попиту на цей сектор суспільного життя. Незважаючи на високу вартість навчання у сфері вищої освіти, французькі вищі школи користуються високою популярністю серед іноземних студентів, у тому числі – серед українських, оскільки сприяють формуванню актуальних професійних компетентностей у молоді, надаючи ширших можливостей у подальшому працевлаштуванні. Незважаючи на меншу (у порівнянні із Францією) кількість іноземних студентів в Україні, вітчизняні ЗВО також зі значними темпами починають користуватися попитом серед іноземних абітурієнтів, тим самим підсилюючи не тільки сферу освіти, а й міжнародно-економічні відносини. Для вітчизняної системи підвищення кваліфікації викладачів доречним стало вивчення і часткове запровадження досвіду французької вищої технічної школи, зокрема, заслуговує на увагу різноманіття запропонованих методів і форм ПК, що свідчить про намагання освітніх менеджерів Франції створити педагогічне середовище психологічно комфортним і максимально професійно доцільним.

Ключові слова: вища освіта; розвиток; академічний; аналіз; статистика; заклади вищої освіти України та Франції; здобувачі вищої освіти; викладачі; підвищення кваліфікації

HIGHER EDUCATION IN FRANCE THROUGH THE EYES OF UKRAINIAN STUDENTS

LYSENKO G.I.^{1*}, Cand. Sc. (Hist.), Assoc. Prof.,

KOSTIUKOVA M.², Stud.,

GALIASOVSKIY V.³, Stud.,

BALAN O.⁴, Stud.

^{1*} Department of Ukrainian Studies, Documentation and Information Activity, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, 24-a, Chernyshevskoho St., Dnipro, 49600, Ukraine, tel. +38 (0562) 46-94-98, e-mail: lysenko.halyna@pgasa.dp.ua, ORCID ID: 0000-0002-6216-5025

² Department of Metal, Wooden and Plastic Structures, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, 24-a, Chernyshevskoho St., Dnipro, 49600, Ukraine, ORCID ID: 0000-0002-0417-2673

³ Department of Metal, Wooden and Plastic Structures, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, 24-a, Chernyshevskoho St., Dnipro, 49600, Ukraine, ORCID ID: 0000-0001-5334-4024

⁴ Department of Organization and Management of Construction, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, 24-a, Chernyshevskoho St., Dnipro, 49600, Ukraine, ORCID ID: 0000-0003-0356-0022

Abstract. Problem statement. The Bologna Process has initiated the formation of a single European Higher Education Area. Today's students, through academic mobility programmes, have a unique opportunity to obtain academic experience and professional competences developed during their studies at higher education institutions in other countries. In particular, master students from Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture (PSACEA) under agreement with National Engineering School of Saint-Etienne (France), had the opportunity to access the educational process at French Higher Technical Education Institution and conduct a comparative analysis of the educational process within the study of the discipline "Methods of teaching in higher education institution". **The purpose of the article** is to conduct a comparative analysis of higher education systems in Ukraine and France on the basis of data from the State Statistics Service of Ukraine and Statistical Guidelines and reference materials of France and characterize the professional development methods of French teachers (on the example of the National Engineering School of Saint-Etienne). **Conclusions.** In today's globalised world, quality higher education has become a significant means of ensuring a high level of professional qualifications in all spheres of human activity. The increasing demand for higher education, as well as the increasing students number, add pressure to higher education and blur the boundaries between the economic and political sectors. Student exchanges and double degree programs provide opportunities for innovative student learning, as well as increasing the education effectiveness, which in turn leads to increased demand for this sector of public life. Despite the high cost of higher education, French universities are very popular among foreign students, including Ukrainian, as they contribute to the formation of relevant professional competencies for young people, providing greater opportunities in the further employment process. Although the number of foreign students in Ukraine is lower (compared to France), domestic our higher education institutions are also beginning to be in high demand among foreign applicants, thus strengthening not only the field of education but also international economic relations. For the Ukrainian system of teachers' professional development, it is appropriate to study and partially implement the experience of French higher technical school. In particular, the variety of proposed methods and forms of professional development deserves attention, as it indicates the efforts of educational managers in France to create a pedagogical environment psychologically comfortable and as professionally appropriate.

Keywords: *higher education; development; academic; analysis; statistics; higher education institutions of Ukraine and France; applicants for higher education; teachers; advanced training*

Постановка проблеми. Болонський процес започаткував формування єдиного європейського простору вищої освіти, в якому сучасні студенти в рамках програм академічної мобільності отримують унікальну можливість набути академічного досвіду і професійних компетентностей, що формуються впродовж їх навчання в закладах вищої освіти інших країн. Зокрема, студенти магістратури Придніпровської державної академії будівництва та архітектури в рамках договору з вищою інженерною школою м. Сант-Етьєн (Франція) отримали можливість долучитись до освітнього процесу у французькому закладі вищої технічної освіти та провести порівняльний аналіз організації навчального процесу у ПДАБА та ENISE (Ecole nationale d'ingénieurs de Saint Étienne) в межах

вивчення дисципліни «Методика викладання у вищій школі».

Аналіз публікацій. Вища освіта Франції стало об'єктом дослідницької уваги у багатьох ракурсах: зокрема, вивчається французький досвід реформування системи професійної підготовки педагогів [3; 5]; детально аналізується професійна підготовка викладачів вищої школи Франції у магістратурі [4]; розглядається можливість використати досвід підготовки менеджерів освіти Франції у ЗВО України [7]. Проте питання педагогічної підготовки викладачів вищих технічних закладів освіти Франції (зокрема, шляхи удосконалення їх професійно-педагогічної компетентності) недостатньо висвітлені на сторінках наукових видань.

Мета статті – сформувати комплексне уявлення про сутність вищої освіти в сучасному світі; порівняти системи вищої освіти сучасної України та Франції на основі даних Державної служби статистики України [2] та *Repères et références statistiques de France* (Статистичні орієнтири та довідкові матеріали Франції) [10]; виконати комплексну характеристику отриманих результатів, сформувати і систематизувати інформацію щодо стану і перспектив сучасної вищої освіти означених країн у цілому; охарактеризувати методи підвищення кваліфікації французьких викладачів (на прикладі вищої інженерної школи м. Сант-Етьєн).

Методологія. Робота виконана за допомогою методів *аналізу і синтезу* – збирання інформації та обробка даних Державних служб статистики України та Франції; *методів теоретичного дослідження, моделювання* – для узагальнення отриманої інформації в наведених нижче таблицях, графіках та діаграмах; методів практичного дослідження – під час опитування викладачів вищої інженерної школи м. Сант-Етьєн; *наукового узагальнення* – для формулювання цілей роботи і остаточних висновків.

Виклад основного матеріалу. В сучасному суспільстві вища освіта вже давно припинила бути просто завершальним етапом традиційної системи освіти, вона стала засобом забезпечення та підтвердження високого рівня кваліфікації працівників у всіх сферах працевлаштування та життєдіяльності людини. Вища освіта стала основою для досягнення достатнього рівня затребуваності осіб, які бажають зайняти гідну позицію на ринку праці.

У ХХІ столітті вища освіта – найважливіший елемент розвитку суспільства будь-якої країни та світу загалом. Саме людина, яка отримала відповідний ступінь академічної підготовки, забезпечила розвиток власних аналітичних навичок та сформувала потенціал до саморозвитку та самоосвіти, має можливість просувати вперед національну економіку та

бути продуктивним членом громадянського суспільства.

Що ж відіграє головну роль у галузі вищої освіти? Безумовно, це заклади вищої освіти, а саме університети, академії, наукові лабораторії та багато іншого. Саме вони, працюючи разом чи окремо, забезпечують підвищення рівня інтелектуального розвитку людини та формування її потенціалу.

Думка про те, що освіта відіграє центральну стратегічну роль у національних та міжнародних економічних програмах, не нова. Освіта тривалий час розглядалося як фактор стимулювання соціальних та культурних перетворень. Світовий банк стверджує, що економічний прогрес менш розвинених країн багато в чому залежить від того, якою мірою вони досягнуть успіху в освоєнні нових навичок, необхідних для населення, зокрема, для розширення його світогляду, і що успіх їх зусиль у цьому напрямку може бути забезпечений тільки в тому випадку, якщо ці країни мають ефективні та адекватні системи освіти.

Грунтуючись у цілому на навчанні та освіті людей, «людський капітал» стає змінною, яка водночас являє собою і міру конкурентоспроможності країн на міжнародному економічному ринку. Вважається, що країна з добре освіченими та гнучкими працівниками зможе краще адаптуватися до ринкових змін та подальшого попиту на відповідних фахівців.

В одному з досліджень Світового банку «Глобалізація, зростання та бідність: формування загальної світової економіки» описано досвід 24 країн, що розвиваються, які більш повно інтегрувалися в глобальну економіку. У цих країнах спостерігалися підвищення темпів економічного зростання, скорочення масштабів бідності, підвищення середнього рівня заробітної плати, збільшення частки торгівлі обсягом валового внутрішнього продукту та поліпшення показників здоров'я населення. Водночас у них збільшився відсоток населення, охопленого системою вищої освіти. Справді, у країнах, що отримали найбільші вигоди від інтеграції у світову

економіку, відбулося найбільш помітне поліпшення показників освіти [12].

З погляду окремої людини, набуття навичок, формування професійних компетентностей та їх постійне оновлення збільшують шанси на отримання більш високих доходів. Саме в цьому контексті аналіз та зіставлення статистики освіти на міжнародному (у нашому випадку – Франція) та всеукраїнському рівнях набувають все більшого значення.

У пропонованій статті порівнюються системи вищої освіти двох країн – України та Франції – за такими критеріями:

- вартість здобуття освіти;
- загальна кількість закладів вищої освіти;
- кількість іноземних студентів, зарахованих на навчання до ЗВО.

Зростаюча конкуренція у сфері вищої освіти Європи (відповідно, і у сфері праці) викликала позитивні зміни: університети отримали більш ефективну систему організації та структуризації, вони контролюють діяльність своїх підрозділів (факультетів, кафедр та ін.) та звітують про свою діяльність перед державою та громадськістю. У той же час, як зараз

стверджують багато вчених, спостерігачів, академічних і політичних представників, ці зміни посилили тенденцію до комерціалізації освіти, що, у свою чергу, спричинило небажані наслідки.

Зробимо порівняльну характеристику вартості вищої освіти на прикладі двох країн – України та Франції. За порівняльну одиницю візьмемо усереднену вартість навчання студента закладу вищої освіти денної форми навчання за один навчальний рік (у нашому випадку станом на 2021 рік). Необхідні значення взяті з даних Ministère de l'éducation nationale, "Repères et références statistiques", 2021 (Міністерство національної освіти Франції, «Статистичні звіти та довідкові матеріали», 2021 р.) [10] та офіційних даних Міністерства освіти України.

Усереднена вартість платного навчання студента закладу вищої освіти України в 2021 році (на денному відділенні) за один навчальний рік становить 24 000 грн, у той час як навчання у ВНЗ Франції коштує у 4,7 раза дорожче. Проте цей показник обчислено без урахування рівня життя та заробітної плати у цих двох країнах (табл.).

Таблиця

Статистичні показники рівня життя та освіти в Україні та Франції
(на основі даних із джерел [6; 9; 11])

Показник	Україна	Франція
Середня вартість навчання за 1 рік (грн/ €)	10 000 – 50 000 грн	48 000 – 113 150 грн (1 550 – 7 500) €
Середня заробітна плата за 1 місяць (грн/ €)	14 045 грн	50 257 грн 1 621 €
Середній розмір стипендії за 1 місяць (грн/ €)	1 200 – 2 800 грн	23 560 – 55 800 грн 760 – 1 800 €
Місце в рейтингу країн світу за рівнем життя	74	26
Місце в рейтингу країн світу за рівнем освіти	47	41
Кількість закладів освіти, що увійшли до ТОП-500 світу	2	16

Інтернаціоналізація була однією з важливих характеристик університетів із моменту їх заснування. Відкритий та вільний обмін ідеями, мобільність студентів та викладачів завжди розглядалися як важливий внесок у розвиток ключових напрямів діяльності університету: викладання, досліджень та багатьох інших факторів. Вони завжди були засобом

збагачення досвіду студентів та навчання громадян інших держав.

У минулому інтернаціоналізація вищої освіти була поступовим процесом, що реалізовувався більше за рахунок діячів з академічного середовища, ніж через зовнішній вплив. Зараз світ змінюється і сфера освіти не поступається цій тенденції. Глобалізація та поява глобального ринку

вищої освіти прискорили інтернаціоналізацію та змінили її характер.

Транскордонна активність зростає через різні чинники, такі як розвиток нових інформаційних технологій, поява туристичних об'єктів та зниження транспортних витрат, зростання глобального попиту на вищу освіту та нездатність деяких урядів адекватно фінансувати сектор вищої освіти. Ці фактори значно вплинули на кількість бажаючих здобути вищу освіту (у тому числі, на співвідношення між кількістю тих, хто вступив до ЗВО та тих, хто отримав диплом про його закінчення).

Крім того, збільшення числа студентів зазвичай іде пліч-о-пліч зі збільшенням числа найрізноманітніших зацікавлених сторін. Ці зміни посилюють тиск на вищу

освіту та стирають кордони між економічним та політичним секторами.

У минулому співпраця, обмін та взаємодія з навколишнім оточенням були наріжними каменями академічної освіти у всьому світі. Ще кілька років тому науковий прогрес ґрунтувався на відкритих та швидко доступних результатах досліджень. Обмін студентами та програми подвійного дипломування дали можливість інноваційного навчання студентів, а також підвищення ефективності здобутої освіти, що, у свою чергу, сприяло підвищенню попиту на цей сектор суспільного життя.

На прикладі діаграми зміни кількості іноземних студентів в Україні та Франції за останні 10 років (Діаграма 1) покажемо динаміку зміни попиту на навчання у цих двох країнах.

Діаграма 1

Динаміка зміни кількості іноземців, прийнятих до ЗВО України та Франції за останні 10 років (у період з 2011 – 2021 рр.)

*Діаграма складена на основі даних Державної служби статистики України [2] та *Repères et références statistiques de France* [10]

З наведеної діаграми можемо прослідкувати динаміку збільшення кількості іноземців, прийнятих до ЗВО як в Україні, так і у Франції. Проте кількість студентів, зарахованих на навчання у цих країнах, відрізняється, у деякі роки навіть більше ніж учетверо. Наприклад, у 2021 році

до ЗВО Франції зараховано 290 470 осіб, а той самий показник в Україні склав 67 328. Тобто показник зацікавленості абітурієнтів, а також фінансової та політичної спроможності країни приймати на навчання іноземців у Франції у 5,6 раза вищий, ніж в Україні.

Якщо ж узяти до уваги той самий показник у 2011 році, він відрізняється у 4,3 раза. Також можемо прослідкувати таку динаміку, що у той час як Франція зберігає повільні темпи збільшення кількості студентів (за останні 10 років кількість вступників збільшилася на 36 %), в Україні спостерігаються значно вищі темпи зростання зацікавленості (за останні 10 років кількість іноземців збільшилася на 76 %), тобто більше ніж удвічі.

Отже, можемо зробити висновок, що, незважаючи на кількість іноземних студентів, яка в Україні значно менша порівняно з Францією, вітчизняні ЗВО усе

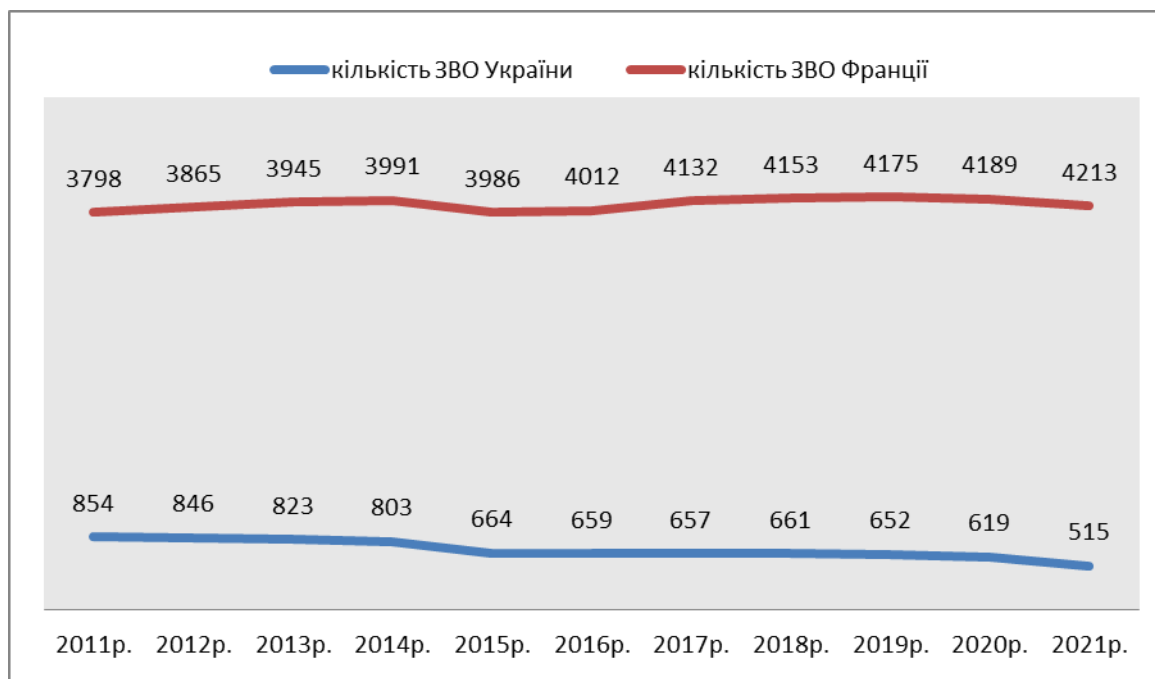
більше починають користуватися попитом серед іноземних абітурієнтів, тим самим зміцнюючи не тільки сферу освіти, а й міжнародно-економічні відносини.

Таким чином, конкуренція серед бажаючих здобути вищу освіту тепер неминуха і може сприяти підвищенню її ефективності та цінності. А конкуренція для вступників до закладу вищої освіти, у свою чергу, безперечно пов'язана з кількістю ЗВО у конкретній країні та у світі загалом.

Проаналізуємо динаміку зміни кількості закладів вищої освіти в Україні та Франції (Діаграма 2).

Діаграма 2

Динаміка зміни кількості закладів вищої освіти в Україні та Франції за останні 10 років (2011 – 2021 рр.)

*Графік складено на основі даних Державної служби статистики України [2] та *Repères et références statistiques de France* [10]

З наведених діаграм можна побачити, що кількість закладів вищої освіти Франції у період з 2011 по 2021 рік збільшилась на 415 одиниць (тобто на 11 %), натомість в Україні це число навпаки значно зменшилось на 339 одиниць (на 40 %). Наразі в Україні функціонують 515 закладів вищої освіти, а на території Франції – 4 213. Тобто станом на 2021 рік Франція перевищує показник України за кількістю ЗВО у 8,18 раза! Зокрема, цій ситуації сприяли і відомі події останнього часу:

7 лютого 2020 р. МОН анулювало ліцензії вишів на території окупованого Донбасу та у Криму. До цього варто зазначити, що майже два десятки ЗВО з 2014 по 2016 рік уже були перенесені з непідконтрольних територій. Натомість, на їх базі, розпочали свою роботу близько 40 навчальних центрів Крим – Україна та Донбас – Україна, до яких уже звернулися близько 3 350 зацікавлених осіб.

Також неможливо не брати до уваги той факт, що чисельність населення України

складає 43,13 млн чоловік, тоді як у Франції – 67,39 млн. Враховуючи ці дані, можна зробити висновок, що показник кількості вищів Франції відносно кількості населення країни, перевищує показник України не у 8,18, а у 5,23 раза.

Щодо підготовки викладачів у Франції, слід зазначити, що, за даними дослідників, із середини 1980-х років триває процес переходу до єдиного типу вищої педагогічної освіти, яка здійснюється в так званих університетських інститутах (спеціальних інститутах на базі загальної університетської освіти), тобто в цьому процесі середні навчальні заклади поступилися місцем вищим навчальним закладам.

Важлива особливість сучасних західноєвропейських університетів – це їх перетворення на великі навчально-виробничі комплекси, що об'єднують навчальні та науково-дослідні інститути, коледжі, факультети, кафедри, галузеві центри, проблемні лабораторії, конструкторські й технологічні бюро, школи-лабораторії; відповідно, така університетська структура уможливує організацію міждисциплінарної підготовки сучасного педагога-професіонала [5].

Тенденція до ускладнення структури та інтеграції закладів вищої освіти Франції спостерігається і в технічній сфері. Так, наприкінці 2013 року Міністерство вищої освіти, досліджень та інновацій Франції (MESRI) висловило бажання, щоб ENISE (вища інженерна школа м. Сант-Етьєн; фр. *École nationale d'ingénieurs de Saint-Étienne*) розпочала свій подальший розвиток на основі посиленого партнерства з іншим вищим навчальним закладом — Центральною школою Ліона (фр. *École centrale de Lyon*). Centrale Lyon та ENISE, які працювали разом понад 25 років у рамках дослідницької діяльності, логічно домовилися об'єднати свою діяльність.

Протягом двох років розбудовувався проект співпраці навколо спільних амбіцій вищої освіти та наукових досліджень. Обидва заклади об'єднали зусилля у 2016 році. Прерогативи Centrale Lyon були

розширені наказом (від 25 лютого 2016 року), це надало йому можливість включати внутрішні школи, що досі було обмежено університетами.

Цей альянс створив нову модель навчання, яка поєднує загальноосвітню інженерну школу та спеціальну інженерну школу; дозволив відкрити в *École Centrale de Lyon* ширший спектр пропозицій вищої освіти на всіх трьох університетських циклах, від прийому на роботу до Bac + і до докторського, під час навчання або підвищення статусу здобувача освіти. Таке поєднання також принесло нові спеціальності в Centrale Lyon, більшу соціальну відкритість і більший потенціал у навчанні та продовженні освіти. Для ENISE це злиття підвищило пізнаваність закладу на міжнародному рівні, зміцнило його коріння в регіоні та включило його в *Groupe des Écoles Centrale*.

Що стосується методів і форм підвищення кваліфікації у вищій інженерній школі м. Сант-Етьєн, цей процес організований таким чином: наприкінці кожного року з викладачами та співробітниками проводять співбесіду для перевірки їх професійної придатності; під час цієї співбесіди виявляють наявність бажання викладача підвищити свою кваліфікацію та конкретний напрям удосконалення професійних компетентностей.

Важливо зазначити, що підвищення кваліфікації – не обов'язкова програма, тобто тільки за бажанням викладачі завжди можуть підвищити свою кваліфікацію.

Студенти магістратури ДВНЗ ПДАБА (які за програмою академічної мобільності паралельно навчаються у вищій інженерній школі м. Сант-Етьєн (Франція)) провели опитування викладачів ENISE, які курси з підвищення кваліфікації їм пропонують. За результатами опитування сформовано значний перелік тем, які, на нашу думку, слід структурувати за напрямками:

1) набуття компетентностей у сфері інклюзивної освіти (а саме – допомога студентам з інвалідністю; робота з колегою з інвалідністю;

2) опанування сучасними технологіями навчання (Навчання дистанційної роботи; Тренування «Skechnote» – висловлення ідеї іншим способом, спрощення розуміння, полегшення запам'ятовування, навчання із задоволенням, синтезом ідей, пришвидшення читання, спілкування у більш веселій формі; Тренінг «Плануйте та організуйте свою дистанційну роботу» (Виберіть свій темп дистанційної роботи, між концентрацією та доступністю для інших; Оптимізуйте свою особисту організацію вдома; Використовуйте інструменти для спільної роботи, щоб ефективно працювати віддалено, не завдаючи проблем для колективу);

3) удосконалення навичок надання першої домедичної допомоги (Перша допомога на роботі – наприкінці цього навчання стажист повинен мати можливість ефективно втручатися в ситуації нещасного випадку та застосовувати, поважаючи організацію компанії та конкретні процедури, свої навички щодо запобігання негативних наслідків, на користь здоров'я та безпеки);

4) опанування навичками успішної комунікації (Ефективна підготовка зустрічі: проблеми та матеріальні аспекти; Основні принципи вербального спілкування, що застосовуються до проведення зустрічей; Основні принципи невербальної та паравербальної комунікації, що застосовуються до виступу на зустрічах);

5) удосконалення педагогічної техніки (Жести та пози на екрані – мати уявлення про функціонування людського організму, відкриті для корекції ризиковані пози і травматичні рухи (MSD – скелетно-м'язові розлади), зберігати та поліпшувати фізичну цілісність за допомогою кращої мови тіла, зробити можливим визначення проблем, пов'язаних із робочими посадами, з метою зменшення втоми та нещасних випадків у професійному житті, розвивати розуміння принципів безпеки та економії зусиль, а також рефлексію та спостереження за методологією роботи та діяльністю);

б) опанування сучасними комп'ютерними програмами (Навчання WORD;

Навчання EXCEL; Навчання POWERPOINT);

7) Проходження низки тренінгів із метою удосконалення професійно-педагогічних компетентностей, а саме: навичок ораторського мистецтва (Тренінг «Оптимізація публічних виступів», наприкінці якого учасники дізнаються: як краще контролювати своє спілкування перед аудиторією, щоб донести свої думки чітко та легко; як краще підготувати свою промову, знаючи свої сильні сторони та сфери для поліпшення; як краще передбачати, визначати, керувати та контролювати стрес або фактори невпевненості, пов'язані з публічними виступами; як краще керувати проблемами, пов'язаними з громадськістю; як краще керувати інтерактивністю з громадськістю; як залишатися переконливими протягом усього свого виступу; як керувати зображенням, яке вони надсилають групі професіоналів);

8) проходження тренінгів, спрямованих на досягнення стресостійкості і швидкої психологічної відновлюваності (тренінг «Управління вербальною агресією та конфліктом у пацифістському дусі»; тренінг «Початок власної динаміки відновлення»; тренінг «Управління стресом: навчання практик та прийомів зняття напруги» – для персоналу, який перебуває у професійному стресі: навчитися швидко відновлюватися, пристосовуватися до змін у темпі роботи, керувати стресовими подіями, відчувати себе динамічним і вмотивованим).

Важливо зазначити, що запропоноване різноманіття курсів / тренінгів дозволяє кожному викладачу/співробітнику ENISE засвоїти корисні техніки, які легко застосовувати як у професійній діяльності, так і в повсякденному житті, щоб зняти напругу, стимулювати свою енергію та самостійно знаходити гармонію та благополуччя.

Автори цієї статті цілком переконані у доречності запровадження подібних форм підвищення кваліфікації для викладачів і співробітників Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.

Висновки

У сучасному глобалізованому світі якісна вища освіта стала вагомим засобом забезпечення високого рівня кваліфікації фахівців у всіх сферах життєдіяльності людини. Науковці довели, що країна з добре освіченими та гнучкими працівниками зможе краще адаптуватися до ринкових змін та подальшого попиту на відповідних фахівців.

Водночас слід розуміти, що зростаючий «маркетинг» вищої освіти може спричинити інструменталізацію навчання та досліджень, коли здобувачі освіти розглядатимуться лише як споживачі, а не як повноправні партнери університетської спільноти.

Збільшення попиту на здобуття вищої освіти, а також збільшення кількості студентів посилюють тиск на вищу освіту та стирають кордони між економічним та політичним секторами. Обмін студентами та програми подвійного дипломування надають можливості інноваційного навчання студентів, а також підвищення ефективності здобутої освіти, що, у свою чергу, викликає підвищення попиту на даний сектор суспільного життя.

Незважаючи на високу вартість навчання у сфері вищої освіти, французькі вищі школи користуються високою популярністю серед іноземних студентів, в тому числі – серед українських, оскільки сприяють формуванню актуальних професійних компетентностей у молоді, надаючи ширші можливості у процесі подальшого працевлаштування.

Хоча кількість іноземних студентів в Україні значно менша порівняно з Францією, вітчизняні ЗВО також зі значними темпами починають користуватися попитом серед іноземних абітурієнтів, тим самим підсилюючи не тільки сферу освіти, а й міжнародно-економічні відносини.

Для вітчизняної системи підвищення кваліфікації викладачів доречним бачиться вивчення і часткове запровадження досвіду французької вищої технічної школи, зокрема, заслуговує на увагу різноманіття запропонованих методів і форм ПК, що свідчить про намагання освітніх менеджерів Франції створити педагогічне середовище, психологічно комфортне і максимально професійно доцільне.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вартість навчання у ЗВО (ВНЗ) України в 2021 році. URL: <https://abituriens.info/uk/cenaobuch> (дата звернення : 23.02.2022).
2. Державна служба статистики України. Вища освіта в Україні. Вища та фахова передвища освіта в Україні у 2020 році. 02.06.2021. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vysh_osvita/arch_vysh_osvita.htm (дата звернення : 23.02.2022).
3. Кононенко І. А. Французький досвід реформування системи професійної підготовки вчителів. *Професійна освіта : методологія, теорія та технології*. 2017. Вип. 5 (1). С. 115–131. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2017_5\(1\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2017_5(1)_12). (дата звернення : 23.02.2022).
4. Проценко О. Б. Професійна підготовка викладачів вищої школи в магістратурі : досвід європейських країн. *Освітологічний дискурс*. 2015. № 3 (11). С. 238–247.
5. Пуховська Л. П. Проблеми інтеграції педагогічної освіти України в загальноєвропейській освітній простір. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 1999. № 3. С. 67–71.
6. Рейтинг країн за рівнем життя : 2020/2021 URL: <https://vnz.su/articles/oon-podgotovila-spisok-stran-s-ukazaniem-urovnja-zhizni/> (дата звернення : 23.02.2022).
7. Хоменко В. В. Використання досвіду підготовки менеджерів освіти Франції у вищих навчальних закладах України. URL: https://pedagogy.donntu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/Zbirnyk_pedagogika_12_2012.pdf (дата звернення : 23.02.2022).
8. Le budget et les finances du système éducatif. 2021. URL: <https://www.education.gouv.fr/le-budget-et-les-finances-du-systeme-educatif-89252> (дата звернення : 23.02.2022).
9. QS рейтинг університетів світу. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/QS_рейтинг_університетів_світу (дата звернення : 23.02.2022).
10. Repères et références statistiques. 2020. URL: <https://www.education.gouv.fr/reperes-et-references-statistiques-2020-1316> (дата звернення : 23.02.2022).
11. United Nations Development Programme : Education Index 2020. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/education-index> (дата звернення : 23.02.2022).

12. World Bank and UNESCO. 2000. Higher Education in Developing Countries : Peril and Promise. Report of the Independent World Bank/UNESCO Task Force on Higher Education and Society. Washington, D.C. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/323021468329427646/pdf/249730Russian.pdf>. (дата звернення : 23.02.2022).

REFERENCES

1. *Vartist navchannia u ZVO (VNZ) Ukrainy v 2021 rotsi* [Vartist navchannia in higher education institutions of Ukraine in 2021]. URL: <https://abiturients.info/uk/cenaobuch> (accessed : 23.02.2022). (in Ukrainian).

2. *Derzhavna sluzhba statyky Ukrainy. Vyscha osvita v Ukraini. Vyscha ta fakhova peredvyscha osvita v Ukraini u 2020 rotsi* [State Statistics Service of Ukraine. Higher education in Ukraine. Higher and professional higher education in Ukraine in 2020]. 02.06.2021. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vysh_osvita/arch_vysh_osvita.htm (accessed : 23.02.2022) (in Ukrainian).

3. Kononenko I.A. *Frantsuzkyi dosvid reformuvannia systemy profesiinoi pidhotovky vchyteliv* [French experience in reforming the system of professional training of teachers]. *Profesiina osvita : metodolohiia, teoriia ta tekhnolohii* [Vocational education : methodology, theory and technologies]. 2017, vol. 5 (1), pp. 115–131. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2017_5\(1\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2017_5(1)_12) (accessed : 23.02.2022). (in Ukrainian).

4. Protsenko O.B. *Profesiina pidhotovka vykladachiv vyshchoi shkoly v mahistraturi : dosvid yevropeiskikh krain* [Professional training of higher school teachers in the master's degree : the experience of European countries]. *Osvitolohichni dyskurs* [Educational Discourse]. 2015, no. 3 (11), pp. 238–247. (in Ukrainian).

5. Pukhovska L.P. *Problemy intehratsii pedahohichnoi osvity Ukrainy v zahalnoievropeiskyi osvittii prostir* [Problems of integration of pedagogical education of Ukraine in the European educational space]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka* [Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko]. 1999, no. 3, pp. 67–71. (in Ukrainian).

6. *Reitynh krain za rivnem zhyttia* [Ranking of countries by standard of living]. 2020/2021. URL: <https://vnz.su/articles/oon-podgotovila-spisok-stran-s-ukazaniem-urovnja-zhizni/> (accessed: 23.02.2022). (in Ukrainian).

7. Khomenko V.V. *Vykorystannia dosvidu pidhotovky menedzheriv osvity Frantsii u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy* [Using the experience of training French education managers in higher educational institutions of Ukraine]. URL: https://pedagogy.donntu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/Zbirnyk_pedahohika_12_2012.pdf (accessed : 23.02.2022). (in Ukrainian).

8. *Le budget et les finances du système éducatif*. 2021. URL: <https://www.education.gouv.fr/le-budget-et-les-finances-du-systeme-educatif-89252> (accessed : 23.02.2022). (in French).

9. *QS reitynh universytetiv svitu* [QS ranking of world universities]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/QS_рейтинг_університетів_світу (accessed : 23.02.2022). (in Ukrainian).

10. *Repères et références statistiques*. 2020. URL: <https://www.education.gouv.fr/reperes-et-references-statistiques-2020-1316> (accessed : 23.02.2022). (in French).

11. United Nations Development Programme : Education Index 2020. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/education-index> (accessed : 23.02.2022).

12. World Bank and UNESCO. 2000. Higher Education in Developing Countries : Peril and Promise. Report of the Independent World Bank/UNESCO Task Force on Higher Education and Society. Washington, D.C. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/323021468329427646/pdf/249730Russian.pdf> (accessed: 23.02.2022).

Надійшла до редакції: 03.04.2022.